

Yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet om Betänkandet Innovation som drivkraft - från forskning till nytta (SOU 2020:59), (U2020/05545)

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) lämnar nedanstående synpunkter på betänkandet Innovation som drivkraft - från forskning till nytta (SOU 2020:59, U2020/05545).

Lärosätenas innovationskontor och holdingbolag har, och har haft, stor betydelse för landets framgångsrika innovationsstöd. Utredningen lämnar en del förslag som kan bidra till fortsatt positiv utveckling, såsom ökade anslag till innovationsstödet, ökat fokus på nyttiggörande samt att ett samhällsuppdrag bör tilldelas holdingbolagen. SLU anser dock att den finansiella delen av utredningens slutsatser leder i fel riktning. Det gäller såväl förslaget att förflytta medel från forskningsfinansiering till innovationskontoren, som förslaget om att frånta holdingbolagen ett av sina viktigaste verktyg, finansiering, till förmån för bildandet av ett centralt finansieringsbolag.

Generella synpunkter

Kapitel 6 Nyttiggörandets breddande

SLU tycker att det är bra att lyfta fram nyttiggörandet och behovet av en nyttiggörandekultur. Forskares och lärares roller är dock inte att ta fram innovationer. Innovationsstödet på lärosätet ska kunna fånga upp möjligheter till innovation och samverkan, vilket ställer krav på t.ex. närhet och förståelse för verksamheten för att kunna lotsa vidare i innovationssystemet. Detta kräver ett nära samarbete mellan holdingbolaget och universitetet samt ett aktivt stöd från dess ledning.

Kapitel 7 Steg mot mer effektivt nyttiggörande

SLU har inget emot uppföljning och utvärdering men förslagen förefaller oproportionerliga. Det finns uppenbara risker för höga kostnader, överkontroll och detaljstyrning.

Förslaget om att öka anslag till innovationskontor är bra och skulle leda till samhällsnytta och ökad tillväxt. Att finansiera detta genom att omfördela medel från lärosätenas forskningsanslag anser SLU ger fel signaler och får negativa konsekvenser. Landets lärosäten urholkas redan idag på forskningsmedel i och med att man omfattas av effektiviseringskrav, ett krav som är omöjligt att uppnå då forskning och undervisning, eftersom det innebär till stor del kreativt arbete, inte på samma sätt som andra verksamheter kan effektiviseras. Dessutom är statsanslag till forskning och undervisning en grundförutsättning för innovation och nyttiggörande. Att dra ner anslag där innebär därmed en neddragning av själva källan till nyttiggörandet.

SLU tillstyrker förslaget om ökad satsning på VFT-medel (Validering för tillämpning) men avstyrker förslag om återbetalningsskyldighet för projekt som blir framgångsrika, då SLU tror att detta minskar viljan att satsa på innovationsprojekt. Innovationsarbetet är en verksamhet med hög risk (och samtidigt chans till stor framgång om projektet blir lyckat och är även en av Sveriges starkaste tillväxtmotorer). Systemet bör vara uppbyggt så att det premierar risktagande, inte bara ett framgångsrikt utfall. Det bedömer SLU kommer minska flödet av innovationer.

Kapitel 8 Stödfunktioner och lärande

Hantering av immateriella tillgångar är svår materia och SLU tillstyrker förslag om kompetenshöjande insatser på området.

SLU anser att det inte behövs ett nytt nationellt entreprenörscentrum för att främja innovationer och entreprenörskap på högskolorna. Ett flertal sådana centra finns redan, och dessa bidrar redan på ett positivt sätt med att höja kunskap och kompetens på området inom högskolorna. Samverkan mellan befintliga kompetenscentra och holdingbolag kan ge goda resultat med redan nu existerande resurser.

SLU tillstyrker förslaget att ge uppdrag åt forskningsråden och de statliga forskningsstiftelserna att vidta åtgärder för att påverka attityden till nyttiggörande och bidra till att olika hinder för nyttiggörandet uppmärksammas och åtgärdas.

Kapitel 9 Holdingbolagen som verktyg för ökat nyttiggörande och fler innovationer

Förslaget om ett nytt centraliserat Finansieringsbolag är ett förslag SLU är starkt emot då det är dyrt, onödigt komplicerat och ineffektivt. Förslaget innebär en centralisering och ett fråntagande av en av holdingbolagens kärnuppgifter, att stötta finansiering i tidiga skeden. De främsta skälen till att SLU tycker att förslaget är dåligt är:

- Det finns risk att lokala välfungerande och etablerade samarbeten upphör. Förmågan att hitta och lotsa fram högpotentiella projekt bygger på stark lokal förankring och närhet samt specifika branschkunskaper och uthållighet.
- Satsningar tidigt i investeringsprocessen (innovationskontor, VFT) skulle inte längre kunna förvaltas optimalt när holdingbolagen förlorar möjligheten till lokalt ägande.
- SLU anser att utredningens beskrivna behov av ökad kontroll och styrning är överdrivna.
- SLU anser likaså att utredningens beskrivna risker med såddinvestering är överdrivna.
- SLU Holding, liksom ett flertal av de andra holdingbolagen, har idag en kompetent styrelse med en mycket gedigen samlad erfarenhet av investeringar i olika faser. Utsikten att kunna attrahera sådan kompetens i ett läge när man fråntagits ett av de viktigaste instrumenteten för framgång, det finansiella, är låg.

SLU stödjer utredningens förslag att underlätta för lärosäten att starta holdingbolag, förutsatt att det sker genom direkt finansiering med statliga anslag, alternativt med andra medel som lärosätet disponerar.

SLU stödjer utredningens förslag att ge holdingbolagen ett samhällsuppdrag, dock med fortsatta krav på att holdingbolaget drivs affärsmässigt med rimliga och långsiktiga avkastningsmål.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av vicerektor för samverkan och miljöanalys Anna Lundhagen efter föredragning av samverkanskoordinator Mariette Manktelow.

Anna Lundhagen

Mariette Manktelow